

Eelnõude infosüsteemis esitatud ettepanekute kooskõlastustabel

Jrk	Kliimaministeerium	
1	Korralduse eelnõu punktis 2.1.6 kasutatud kriteeriumite punktis 4 lk 11 palume asendada „ <i>erandisse minemine</i> “ sõnapaariga „ <i>erandi menetluse</i> “.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u>
2	Korralduse eelnõu punktis 3.2. lk 13 eelviimase lõigu lõpus on märgitud, et korralduse eelnõu kooskõlastamisega loetakse Kliimaministeeriumi ja Keskkonnaameti poolt kooskõlastatuks ka Natura eelhindang. Looduskaitseseaduse (LKS) § 69 ³ lõike 5 kohaselt tuleb eelhindang, mille kohaselt ei ole Natura asjakohane hindamine vajalik, kooskõlastada Keskkonnaametiga. Juhul kui korralduse eelnõu kooskõlastamise ajal Keskkonnaamet kooskõlastust ei ole andnud ja on teavitanud, mis ajaks kooskõlastuse annab, ei saa kooskõlastust vaikimisi antuks lugeda.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Kliimaministeerium on eemaldatud.
3	Korralduse lk 14 teises lõigus on märgitud, et „/.../ mõistetakse keskkonnameetmetena kõiki (nii konkreetseid kui üldisemaid) tegevusi kavandatava tegevuse keskkonnamõjude vähendamiseks. Konkreetsete tegevused on näiteks mahulised ja ajalised piirangud, mis võimaldavad teatud tegevustega alustada, samas kui üldisemad tegevused on Natura asjakohase hindamise läbi viimine, uuringud, muude oluliste mõjude hindamine ja kaitseeskirja muudatused, mis tuleb teha enne kui tegevusi saab hakata ellu viima.“. Juhime tähelepanu, et mõju hindamiseks vajalikud uuringud ega Natura asjakohase hindamise läbiviimine ei ole meetmed, mis aitaksid keskkonnamõju vähendada, vaid meetmed, mis aitavad mõju välja selgitada. 16.07.2023 jõustunud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas on lk 12 toodud: „Kuivõrd tavapärastelt kehtestatakse looduskaitseseadusest tulenevad loodusväärtuste kaitse meetmed tegevusloas ning Vabariigi Valitsuse otsus on käsitletav samuti tegevusloana, on Vabariigi Valitsuse otsuse andmise aluseks need kohustuslikud keskkonnameetmed (sisuliselt loa nõuded), mida tegevuse elluviimisel tuleb täita.“ Märgime, et kuigi praegusel juhul ei algatata keskkonnamõju hindamist ja ei kohaldata	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Eelnõus on loobutud keskkonnameetmete defineerimisest ja vaikimisi toimub see KeHJS kohasest definitsioonist lähtuvalt. Selgitame, et kõnealuse Vabariigi Valitsuse korraldusega otsustatakse harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel. Ühtlasi näidatakse korralduses ära tegevused, ja asjakohasel juhul keskkonnameetmed (ei ole seotud Natura asjakohase hindamisega), mida lubatakse kõnealuse korraldusega. Täiendavad keskkonnameetmed, määratakse pärast Natura asjakohase hindamise, vajadusel Natura erandi menetluse ja muude keskkonnale avalduvate mõjude hindamist (hindamise ulatus näidatud

	<p>keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust (KeHJS), saab keskkonnameetmete sisulisel määratlemisel lähtuda KeHJS § 3 3 lg 1 nimetatust: „Keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed.“. Palume keskkonnameetmete selgitust eeltoodust tulenevalt ümber sõnastada.</p>	<p>korralduse seletuskirja lisa 3) Vabariigi Valitsuse tegevust lubava korraldusega või asjakohasel juhul KeA otsusega (kui selleks on seaduses sätestatud alus).</p> <p>Ühtlasi on korralduse otsustavat osa täiendatud infoga: 1) milliseid tegevusi võib ellu viia; 2) kuidas ja millal toimub täiendavate keskkonnameetmete määramine.</p>
4	<p>Korralduse eelnõu punkti 3.2.1.1 lk 18 eelviimase lõigu viimases lauses on toodud: „Vajadusel määrab täpsustavad nõuded Natura mõju hindamise läbiviimiseks või läbiviijale käesoleva korraldusega Natura asjakohase hindamise korraldajaks määratud asutus“. Seda tuleb täiendada ja välja tuua, et Natura asjakohase hindamise korraldajaks määratud asutus peab lähtudes looduskaitseseaduse § 69⁴ lõikest 3 määrama eraldi otsusega vähemalt hindamismetoodika, eriteadmistega isiku, kes koostab hindamise aruande ja muud asjakohased juhised, sealhulgas juhised asjaomaste asutuste kaasamiseks või hindamiseks vajaliku teabe kogumiseks.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud osaliselt.</u> Selgitame, et korralduse punktis 3.2.1.1. on viidatud nõuded toodud. Eelnõu täiendamisel on nõudeid täpsustatud ja ühtlasi sisaldub korralduses, et vajadusel määratakse täiendavad nõuded eraldi korraldaja poolt antava otsusega.</p>
5	<p>Selguse huvides palume korralduse eelnõu punkti 3.2.1.1. viimase lõigu selgitust (lk 18-19) täpsustada, et avalikule väljapanekule pannakse II etapi tegevusi käsitlev Vabariigi Valitsuse otsus. Samuti juhime tähelepanu, et avalikkusele tuleb välja panna Natura asjakohase mõjuhindamise aruanne, mis ei ole veel kinnitatud.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Punkti 3.2.1.1. viimast lõiku on täpsustatud. Selgitame, et eelnõu punktis 3.2.1.1. juba sisaldub lause, mis ütleb, et Natura asjakohase hindamise aruande, asjakohasel juhul erandi menetluse aruandega saab tutvuda, ettepanekuid ja vastuväiteid esitada samas ulatuses ja korras, mis selle aluseks oleva dokumendiga. Natura asjakohase hindamise vastuvõtmine ja selle alusel mõju leevendavate ja asjakohasel juhul hüvitavate meetmete määramine toimub Vabariigi Valitsuse korralduse avalikus menetluses.</p>

6	Korralduse eelnõu punktis 3.2.4 palume täpsustada tegevuste loetelus seitsmendat tegevust, et tuleks selgelt välja, et truupsildade Rõuge jõe kavandamisel tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Punkti 3.2.4 seitsmenda tegevuse sõnastust täpsustatud.
7	Korralduse eelnõu IV peatüki esimese lõigu viimases lauses on märgitud, et korralduse koostamise eelselt viidi läbi nõuetekohane Natura eelhindamine. Kuivõrd eelhindamise tulemuste otsustamine (eksperdi hinnanguga nõustumine) sisaldub korralduse põhjendavas osas (korralduse eelnõu punktis 3.2.1 lk 16), siis selguse huvides palume sõnastada, et korralduse koostamise eelselt võeti eksperdi arvamus Natura eelhindangu kujundamiseks. Eelhindangu andmise kohustus on LKS §-st 69 ³ tulenevalt otsustajal. Otsustaja võib eelhindangu kujundamiseks kasutada eksperdi abi.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> IV peatüki esimese lõigu viimase lause sõnastust täpsustatud.
8	Korralduses on läbivalt kasutatud väljendit „Natura mõju hindamine“ erinevas käändes. Juhime tähelepanu, et ei hinnata Naturast põhjustatud mõju, vaid mõju Natura alale. Palume sõnastust korrigeerida ning kasutada väljendeid „Natura hindamine“, „Natura asjakohane hindamine“.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduses sõnastus läbivalt korrigeeritud.
9	Korralduse V peatükki tuleb lisada, milliseid tegevusi saab ellu viia, st nimetada need tegevused, mille puhul mõju Natura 2000 alale on välistatud. Samuti tuleb seoses Natura 2000 võrgustikku mittekuuluvate kaitstavate loodusobjektidega esitada vajalikud keskkonnameetmed, mille rakendamisel on ebasoodne mõju nende objektidele välistatud. Seejuures ei ole keskkonnameetmeks kaitstavate alade kaitsekordade muutmine, mis võimaldaks kavandatud harjutusvälja laiendamise tegevusi ellu viia. Looduskaitse on avalik huvi ja kaitsekorruga tuleb tagada kaitstava loodusväärtuse seisundi säilimine või paranemine. Kaitse-eeskirja muutmine või kehtetuks tunnistamine on avatud menetlus ja selle tulemust ei saa ette määrata kooskõlastamisele saadetud korraldusega.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Peatükis V (otsus) on lisatud punkt, milles on viidatud korralduse punktile 3.2.4, kus kirjeldatakse lubatavaid tegevusi.
10	Keskkonnaülevalt tulenevalt on vajalikud kaitsealuste liikide uuringud väljaspool Natura võrgustiku ala, kuid korraldusest ei selgu, kas enne uuringute valmimist on oluline negatiivne mõju neile liikidele I etapi tegevustega välistatud. Korralduses ei ole seatud ühtegi keskkonnameedet nende liikide mõjutamise vältimiseks või vähendamiseks. Palume korraldust eeltoodust tulenevalt täiendada.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduse punkti 3.2.4. sõnastust on täpsustatud. I etapi tegevustega on negatiivne mõju Natura 2000 võrgustiku alale välistatud. I etapi tegevuste lubamiseks ei ole täiendavad uuringud ja mõju hindamised vajalikud.

11	<p>Kuivõrd Natura võrgustiku alale (II etapp) ja kaitsealustele liikidele avalduva mõju välja selgitamiseks on kavandatud vajalikud uuringud, siis tegelikkuses ei ole mõju looduskeskkonnale teada ja seletuskirja mõjude selgituses tuleks seda märkida.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Seletuskirja punkti 5 on täiendatud, et tuleks selgemalt välja, et korralduse andmise eelselt on välistatud negatiivne seoses I etapi tegevustega. Lisaks on lubatud tegevusi kintsendatud lähtuvalt muule looduskeskkonnale avalduda võivatest mõjudest. II etapi tegevustega seoses Natura eelhindamises selgitatud ja korralduses nimetatud mahus on vajalik Natura asjakohase hindamise läbi viimine (sh müra uuring ja must-toonekure uuring).</p>
Jrk	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	
1	<p>Planeerimisseaduse (PlanS) § 27 lg 1 kohaselt koostatakse riigi eriplaneering eelkõige maakonnaüleste huvide väljendamiseks mh riigikaitse ja julgeoleku valdkonnas. Sama paragrahvi lg 2 nimetab konkreetsete ehitistena, mille puhul tuleb koostada riigi eriplaneering ka riigikaitse ja julgeolekuasutuse ehitise. Koos riigi eriplaneeringu algatamisega tuleb PlanS kohaselt algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine, samuti tuleb hinnata muid planeeringu elluviimisega kaasnevaid muid asjakohaseid mõjusid (sh majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid). Nimetatud mõjude hindamine aitab tagada kvaliteetse ruumilise keskkonna loomisele ja säilitamisele. Kaitseväe harjutusvälja puhul on ilmselgelt tegemist riigi jaoks olulise riigikaitse ehitisega, mistõttu arvestades eeltoodut, peab selle kavandamine üldreeglina toimuma riigi eriplaneeringu koostamise erinevate mõjude hindamise kaudu.</p> <p>Relvaseaduse § 85 lg 3¹ tulenevalt on käesoleva korralduse andmisel võimalik otsustada, et harjutusvälja rajamisel ei kohaldata PlanS-i, kuid nimetatud võimaluse kohaldamise üheks eelduseks on, et planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Arvestades eeltoodut selgitame planeerimismenetluse läbiviimise kohta järgmist. 17.03.2023 jõustusid planeerimisseaduse muudatused (Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, 696 SE), mille kohaselt võib riigi eriplaneeringu</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud osaliselt.</u></p> <p>1) Korralduse punkti 2.1. sõnastust on korrigeeritud lähtuvalt esitatud ettepanekust.</p> <p>2) Korralduse punktis 2.1. on selgitatud, kuidas planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Täiendavalt on ka selgitatud korralduse punktis 2.1. Nursipalu HV laiendamisele asukoha alternatiivide puudumist, mistõttu kiiret REPi kasutades oleks harjutusvälja arendamise protsess kuni tegevustega alustamiseni pikem, kuid lõpptulemusena toimuks siiski Nursipalu HV laiendamine mitte mõne muu harjutusvälja laiendamine või uue asutamine.</p> <p>Kiire REP sobib hästi näiteks tuuleenergeetika alade planeerimiseks, kuna eeldab, et on</p>

koostamise korraldaja riigi eriplaneeringu koostamisel loobuda detailse lahenduse koostamisest ja kehtestada planeeringu asukoha eelvaliku otsuse alusel. Nimetatud erandit saab rakendada juhul, kui puuduvad välistavad tegurid riigi eriplaneeringuga kavandatava ehitise edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused. Seega andis muudatus võimaluse liikuda kohe pärast ehitisele asukoha valimist planeeringu kehtestamise ning väljastada seejärel projekteerimistingimused. Muudatuse üldiseks eesmärgiks oli lühendada eriplaneeringute, sh riigi eriplaneeringute, menetlust ja kiirendada seega riigile olulise ehitiste ehitamist. 30.12.2022 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui eelnõu väljatöötaja poolt Riigikogu Majanduskomisjonile saadetud pöördumises on toodud, et detailsest lahendusest loobumine võimaldab lühendada planeeringu koostamise menetlust 2-3 aasta võrra (lk 22, joonis 1 „Visuaalne skeem detailse lahenduse etapi koostamise ajalise võidu kohta“. Skeem on toodud KOV eriplaneeringute näitel, kuid sama ajaline kokkuvõtte kaasneb ka riigi eriplaneeringute koostamisega). Nimetatud pöördumisest tulenevalt oli detailsest menetlusest loobumise eesmärgiks vältida planeerimismenetluse läbiviimist olukorras, kus see sisuliselt vajalik ei ole ja saavutada tegelikult efektiivne planeerimismenetlus riigile oluliste ehitiste planeerimisel (viidatud pöördumise lk 15). Arvestades eeltoodut on ekslik ja sisuliselt põhjendamata korralduse eelnõus toodud väide, millele vastavalt on ajaline võit detailse lahenduse koostamise arvelt vaid pool aastat.

Nõustuda ei saa ka korralduse eelnõus toodud põhjendusega, milles on tuginetud vaid Kaitseväge keskpõlvkonna kogemusele ja väidetud, et REP-i koostamine võtab hinnanguliselt aega 6-8 aastat. Kaitseväge keskpõlvkonna riigi eriplaneering oli esimene eriplaneering, mis Eestis koostati, kuna eriplaneeringu instrument jõustus uue PlanS tervikteksti jõustumisega 1.07 2015, mistõttu puudus igasugune kogemus ja praktika selliste planeeringute koostamiseks. Samuti tuli nimetatud planeeringu keskkonnamõjude strateegilise hindamise käigus Eestis esmakordselt Natura erisuse rakendamiseks välja töötada hüvitusmeetmete programm. Seega kulus nimetatud planeeringu koostamisel aeg sisuliselt Naturaga seotud küsimuste lahendamisele. Samas arvestades, et Natura hindamine on eelduseks käesoleva korralduse alusel harjutusvälja laiendamisel, kaasneb sellega samuti ajakulu olenemata sellest kas planeering koostatakse või mitte. Arvestades ka eelviidatud PlanS muudatust, mis võimaldab riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisest loobuda, samuti tänaseks

võimalik leida alad, mille puhul saab juba eelvaliku etapis, põhjalikke uuringuid ja hindamisi läbi viimata leida alad, millel oluline mõju puudub. Kaitseväge harjutusvälja puhul ei ole see tõenäoline. Juhime veel tähelepanu, et kui tekkis vajadus Kagu-Eestisse kiireloomuliselt täiendava harjutusvälja rajamiseks, siis kehtiva õiguse järgi oleks seda vaid saanud teha PlanS-i alusel REP-iga. Sellel ajal PlanS-is ei olnud kiire REP-i sätteid.

3) Korralduse andmisele eelnevalt koostatud keskkonnamõjuaruande tulemusena, mis võtab arvesse ka Natura eelhindamise järeldusi (etapp II tegevuste jaoks on vajalik Natura asjakohase hindamise algatamine), selgus, et täiendavaid uuringuid ja mõju hindamisi läbi viimata ja mõnel juhul nimetatud keskkonnamõjuaruande rakendades, võib lähtudes mõjust keskkonnale viia ellu korralduse punktis 3.2.4 nimetatud tegevusi. Täiendavad keskkonnamõjuaruanded määratakse Vabariigi Valitsuse korraldusega pärast Natura asjakohase hindamise, vajadusel Natura erandi menetluse ja muude keskkonnale avalduvate mõjude hindamise läbiviimist. Seega on võimalik Nursipalu HV laiendamise järgselt siiski osaliselt tegevuste ellu viimisega alustada.

4) Ettepanekus toodud tabelis on toodud indikatiivne ajakulu, kuna ühtegi kiiret REP-i praeguseks läbi viidud ei ole, seega praktiline kogemus puudub tegeliku ajakulu kohta.

	<p>tekkinud eriplaneeringute koostamise kogemust, on riigi eriplaneering võimalik koostada 1,5 aastaga (vt järgnevat tabelit).</p> <p>Arvestades eelnevat, palume korralduse eelnõus toodud põhjendusi muuta ja sisuliselt välja tuua, kuidas tegelikult planeeringumenetluse läbiviimine ehk riigi eriplaneeringu koostamine suurendab ohtu riigikaitsele. Selgituste muutmisel palume arvestada ka asjaolu, et harjutusvälja laiendamise eelduseks on Natura mõju hindamine ja hüvitusmeetmete kavandamine ning ellu rakendamine, millega sõltumata planeeringu koostamisest, kaasneb arvestatav ajakulu. Seega on Relvaseaduse § 85 lg 3₁ rakendamiseks vajalik selgelt välja tuua, et just planeerimismenetlus põhjustab viivituse, mis suurendab ohtu Eesti riigikaitsele.</p>	<p>Lisaks see kajastab vaid menetluslikke tähtaegu.</p>
2	<p>Korralduse eelnõus on toodud, et planeeringute uuendamisaega kaasneb teatav mõju kohalike omavalitsuste üksuste eelarvele, kuid kuna tegemist ei ole kohalikele omavalitsusele (üldplaneeringud) või Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile (maakonnaplaneering) pandud uue kohustusega, ei ole tegemist täiendava kuluga. Selgitame, et sisuliselt kaasneb korralduse jõustumisega seal määratud harjutusvälja alal varem kehtestatud planeeringute peatumine. Nimetatu tulemusel tekib kohalikele omavalitsustele olukord, kus senine ja avalikkusega kokkulepitud ruumilahendus ei ole enam elluviidav ja vajab suure tõenäosusega muutmist. Sellega seotud kulud tuleks kohalikele omavalitsustele hüvitada kuna planeeringute muutmise/uuendamise vajadus on tekkinud riigi tegevuse tulemusena, mille mõjutamiseks ei ole kohalikel omavalitsustel võimalust olnud. Arvestades eeltoodut on ekslik väita, et tegemist ei ole täiendava kuluga. Seega palume nimetatud selgitust eeltoodust lähtudes muuta ning näha ette kohalikele omavalitsustele planeeringutega seotud kulude hüvitamine.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduse eelnõu punkti 3.3. ja seletuskirja punkti 5 sõnastust korrigeeritud. Selgitame täiendavalt, et vastavalt RelvS § 85 lg 3² teise lause kohaselt tuleb <u>vajadusel</u> algatada kehtivate planeeringute muutmine. Kaitseministeerium on avaldanud jaanuaris, 2023. a soovi kajastada Võru valla, Rõuge valla ja Antsla valla koostamisel olevates üldplaneeringutes Nursipalu HV laiendamise vajadust ja potentsiaalset ala piiri, kuid nimetatud omavalitsusüksused ei ole pidanud seda võimalikuks. Seega, kuna korraldus ei kohusta planeeringuid muutma, ei ole tegemist omavalitsusüksustele pandud olulise täiendava ülesande või kohustusega, millega peaks kaasnema eeldatavalt täiendav kulu. Märkime, et ühe kompensatsioonimeetmena on Vabariigi Valitsus toetanud neljale Nursipaluga seotud omavalitsusüksusele kokku ühekordse 10 miljoni euro suuruse investeeringutoetuse määramist. Nimetatud toetuse eesmärk on muuhulgas katta planeeringu koostamise või muutmise kulusid, kui planeeringu koostamise</p>

		või muutmise vajadus on tingitud harjutusvälja laiendamisest või asutamisest.
3	<p>Korralduse eelnõus on toodud, et keskkonnaülevaate tulemusena, mis võtab arvesse ka Natura eelhindamise järeltõu, võib täiendavat hindamist läbi viimata, ajaliste ja mahuliste keskkonnameetmete rakendamisel, alustada mitmete tegevustega (sh raadamine, ehitamine väiksekaliibriliste relvade kasutamine, jm) enne Natura hindamise läbiviimist. Leiame, et eeltoodu ei ole kooskõlas looduskaitseaduses (LKS) sätestatud Natura hindamise regulatsiooniga, sh puudub nimetatud juhul võimalus erinevate tegevuste kumulatiivsete mõjude hindamiseks, mis peab sisalduma Natura asjakohase mõjude hindamise aruandes (LKS § 69⁶ lg 1). Juhime tähelepanu ka asjaolule, et LKS kohaselt ei tohi kavandatud tegevust, sealhulgas strateegilise planeerimisdokumendiga kavandatud tegevust alustada enne hüvitusmeetmete rakendamist. Hüvitusmeetmete vajadus ja rakendamine selgub aga alles peale Natura asjakohaste mõjude täiemahulise hindamise läbiviimist, mistõttu peaks enne seda olema alal igasuguste harjutusvälja kasutamiseks vajalike tegevuste läbiviimine välistatud. Lõpliku hinnangu Natura hindamise ja seda reguleeriva LKS §-de 69-70¹ tõlgendamise osas annab selles küsimuses aga Kliimaministeerium kui valdkonna eest vastutav valitsusasutus.</p>	<p><u>Ettepanekuga mitte-arvestatud.</u> Natura eelhindamise aruande ja keskkonnaülevaate vastuvõtmisel, samuti korralduse eelnõu koostamisel on tehtud tihedat koostööd Keskkonnaameti ja Kliimaministeeriumiga. Selgitame täiendavalt, et Natura eelhindamise aruande kohaselt on I etapi tegevuste ellu viimisel mõju Natura 2000 võrgustiku alale välistatud. II etapi tegevustega kaasneva mõju hindamiseks Natura 2000 võrgustiku alale algatatakse korraldusega Natura asjakohane hindamine eelhindangus selgitatud mahus. Lisaks on korraldusega ellu viia lubatud tegevusi kitsendatud keskkonnaülevaate tulemusena. Seega on korralduse punktis 3.2.4 nimetatud vaid sellised tegevused, mille puhul on välistatud ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alale oluline negatiivne mõju muule looduskeskkonnale ja tegevuste lubamiseks ei ole vaja viia läbi muid täiendavaid uuringuid ja/või mõju hindamisi.</p>
Jrk	Keskkonnaamet	
1	<p>Korralduse eelnõu lk 13 ja 16 on selgitatud, et oluliselt mõjutatud keskkonnast ülevaate saamiseks tellis Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus Nursipalu harjutusvälja laienduse keskkonnaülevaate ühes Natura eelhindamisega. Lk 16 esimeses lõigus on märgitud, et korralduse andja nõustub Natura eelhindamise järeltõustega ning annab Natura eelhindangu nendele järeltõustele tuginevalt. Natura eelhindamise aruande mahukust arvestades esitatakse korralduses eelhindamise järeltõust, selle aluseks olnud kaalutlused on esitatud eelhindamise aruandes.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Sõnastust vastavalt ettepanekule muudetud ja lk 13 korduse vältimiseks kustutatud.</p>

	<p>Kuna Natura eelhindangu andmine ja Natura asjakohase hindamise üle otsustamine kuulub otsustaja pädevusse, siis teeme selguse huvides ettepaneku korralduse eelnõu sõnastada järgmiselt: „<i>Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus kui Nursipalu harjutusvälja arendamise eest vastutav haldusorgan tellis harjutusvälja laiendamisega kaasnevate tegevuste mõju hindamiseks avaliku hanke korras eksperthinnangu, mis annaks otsustajale LKS § 69³ loetletud teabe Natura eelhindangu andmiseks (Natura eelhindamist käsitlev eksperthinnang on toodud lisa 2). Korralduse andja nõustub eksperthinnangu järeldustega ning annab Natura LKS § 69³ kohase eelhindangu nendele järeldustele tuginevalt. Natura eelhindamist käsitleva eksperthinnangu mahukust arvestades esitatakse korralduses eelhindamise järeldused, selle aluseks olnud kaalutlused on esitatud eelhindamist käsitlevas eksperthinnangus.</i>“</p>	
2	<p>Korralduse eelnõu otsustava osa (ptk V) p 4 kohaselt korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine korralduse eelnõu p 3.2.1.1 toodud mahus. Sama punkti kohaselt tuleb Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine.</p> <p>Juhime tähelepanu, et looduskaitseaduse (LKS) § 69⁴ lg 2 kohaselt Natura asjakohase hindamise algatamisel või vajaduse korral eraldi otsusega määrab otsustaja muu hulgas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hindamismetoodika ja vajalikud uuringud, kui see on asjakohane; 2) eriteadmistega isiku, kes koostab hindamise aruande (edaspidi ekspert), võttes arvesse eksperdile esitatavaid nõudeid ja asjakohasel juhul kavandatavast tegevusest või strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamisest huvitatud isiku ettepanekut; 3) muud asjakohased juhised, sealhulgas juhised asjaomaste asutuste kaasamiseks või hindamiseks vajaliku teabe kogumiseks. <p>Kuivõrd korralduse eelnõu LKS § 69⁴ lg 2 sätestatut ei sisalda, siis see tuleb eraldi otsusega määrata. Palume selles osas täiendada korralduse eelnõud.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korraldust on LKS § 69⁴ lg 2 sätestatu osas täpsustatud. Vajadusel määrab täpsustavad nõuded eksperdile asjakohase hindamise korraldaja (RKIK).</p>
3	<p>Korralduse eelnõu lk 14 teises lõigus on märgitud, et „<i>RelvS₁ § 85 lõike 3⁴ kohaselt märgitakse Vabariigi Valitsuse korralduses mh keskkonnameetmed, samas ei defineeri RelvS, mis on keskkonnameetmed seaduse RelvS mõistes ja KeHJS defineerib keskkonnameetmed KeHJS seaduse kohaldamisel. Antud juhul mõjude hindamiseks KeHJS ei kohaldata. Seda arvestades mõistetakse keskkonnameetmetena kõiki (nii konkreetseid kui üldisemaid) tegevusi kavandatava tegevuse keskkonnamõjude vähendamiseks. Konkreetseid tegevused on näiteks mahulised ja ajalised piirangud, mis võimaldavad teatud tegevustega alustada, samas kui üldisemad tegevused on Natura asjakohase hindamise läbi viimine, uuringud, muude oluliste mõjude hindamine ja kaitse-eeskirja muudatused, mis tuleb teha enne kui tegevusi saab hakata ellu viima.</i>“</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Eelnõus on loobutud keskkonnameetmete defineerimisest ja vaikimisi toimub see KeHJS kohasest definitsioonist lähtuvalt. Selgitame, et kõnealuse Vabariigi Valitsuse korraldusega otsustatakse harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel. Ühtlasi näidatakse korralduses ära tegevused, ja asjakohasel juhul keskkonnameetmed (ei ole seotud Natura asjakohase hindamisega), mida lubatakse</p>

	<p>Juhime tähelepanu, et uuringud ega mõju hindamised ei ole keskkonnameetmed, vaid nende eesmärk on kavandatava tegevuse mõju ja tagajärjed välja selgitada, et nende tulemustega arvestada otsuste tegemisel. 16.07.2023 jõustunud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja lk 12 on kirjas: „<i>Kuivõrd tavapäraselt kehtestatakse looduskaitseadusest tulenevad loodusväärtuste kaitse meetmed tegevusloas ning Vabariigi Valitsuse otsus on käsitletav samuti tegevusloana, on Vabariigi Valitsuse otsuse andmise aluseks need kohustuslikud keskkonnameetmed (sisuliselt loa nõuded), mida tegevuse elluviimisel tuleb täita.</i>“ Seega nähtub eelnimetatud seletuskirjast, et keskkonnameetmed relvaseaduse § 85 lg 34 mõistes on sisuliselt loa nõuded, mida tuleb tegevuse elluviimisel täita. Lähtudes eelnevast palume korralduse eelnõu lk 14 korrigeerida.</p>	<p>kõnealuse korraldusega. Täiendavad keskkonnameetmed, määratakse pärast Natura asjakohase hindamise, vajadusel Natura erandi menetluse ja muude keskkonnale avalduvate mõjude hindamist (hindamise ulatus näidatud korralduse lisa 3) Vabariigi Valitsuse tegevust lubava korraldusega või asjakohasel juhul KeA otsusega (kui selleks on seaduses sätestatud alus).</p>
4	<p>Täiendada korralduse eelnõu otsustavat osa (ptk V) lisades, mis tegevusi saab ellu viia (st nimetada need tegevused, mille puhul on Natura eelhinnangust tulenevalt ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele välistatud). Samuti esitada vajalikud keskkonnameetmed seoses kaitstavate loodusobjektidega, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku, mille rakendamisel on ebasoodne mõju nendele objektidele välistatud.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduse otsustavat osa täiendatud vastavalt ettepanekus esitatuga.</p> <p>Keskkonnameetmed (ei ole vajalikud seoses I etapi tegevuste ellu viimisega) sisalduvad asjakohasel juhul lubatud tegevuste kirjelduses.</p>
5	<p>Palume üle kontrollida korralduse eelnõu lk 20, kus on nimetatud tegevused, millega võib alustada ilma täiendavat hindamist läbi viimata. Lk 20 viimase reana on nimetatud tavapäraste sildade ja jõe ületuse õppekohtade ehitamine ja kasutamine (truupsildade Rõuge jõe kavandamise korral tuleb hinnata mõjusid Rõuge jõe hoiualale). Korralduse lk 18 on omakorda kirjas: „<i>Natura asjakohane hindamine tuleb läbi viia järgmistele Natura 2000 võrgustiku aladele ja nende kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele ja elupaigatüüpidele järgmiste II etapi tegevuste osas: a) Timmase loodusala - elupaigatüüp jõed ja ojad (3260), liigid harilik vingerjas, rohe-vesihobu ja paksukojaline jõekarp. Hindamine on vajalik seoses truupsilla lahenduse kasutamisega Rõuge jõel.</i>“ Timmase loodusala on siseriiklikult kaitstav Timmase looduskaitsealana ja Rõuge jõe hoiualana. Palume korralduse eelnõu lk 18 ja 20 info üle vaadata, et need oleksid omavahel kooskõlas.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Ettepanekus viidatud sõnastuse ebakõla on korrigeeritud korralduse punktides 3.2.1.1. ja 3.2.4.</p>
6	<p>Korralduse eelnõu lk 14 on kirjas: „<i>Täpsemad keskkonnameetmed selgitatakse edaspidi koostatavates uuringutes ja hinnangutes (sh Natura asjakohane hindamine), asjakohasel juhul Natura hüvitusmeetmete kavas. Tegevuste ellu viimine, mille eelduseks on Natura hindamise läbiviimine, otsustatakse Vabariigi Valitsuse otsusega enne tegevuste ellu viimist. Tegevust</i></p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud ja keskkonnameetmete käsitlemist korralduses täpsustatud.</u></p>

	<p><i>lubavas otsuses nimetatakse vajadusel täpsemad keskkonnameetmed. Muud tegevused tuleb tegevuse elluviimise eelselt kooskõlastada kaitstava loodusobjekti valitsejaga, Keskkonnaametiga, kes määrab asjakohase hindamise tulemustele tuginevalt vajadusel täiendavad keskkonnameetmed tegevuse ellu viimiseks.</i>“</p> <p>Palume korrigeerida „muud tegevused“ osa, kuna korralduse eelnõu p 3.2 kohaselt on harjutusvälja arendamine kavandatud kahes etapis (etappide I ja II tegevused on nimetatud korralduse eelnõu lk 15).</p>	<p>Eraldi Vabariigi Valitsuse korraldusega määratakse kõik Natura asjakohase hindamise, asjakohasel Natura erandi menetluse tulemusena, aga ka muule looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgunud keskkonnameetmed. Juhul, kui järgmise korraldusega ei ole võimalik määrata keskkonnameetmeid ja õigusaktidega on antud Keskkonnaametile volitus meetmete määramiseks, saab pärast VV korraldust lisanduvad keskkonnameetmed määrata ka Keskkonnaamet.</p>
7	<p>Korralduse eelnõu lk 18-19 täpsustada, et Vabariigi Valitsuse otsuse näol on tegemist harjutusvälja arendamise II etapi otsusega. Samas on kirjas, et: „<i>Seda arvestades on Vabariigi Valitsuse pädevuses otsustada tegevuste elluviimise lubamine, milleks on vajalik Natura asjakohase hindamise läbiviimine. Natura asjakohase hindamise aruandega võimaldatakse tutvuda Vabariigi Valitsuse tegevust lubava korralduse eelnõu avalikustamise osana.</i>“ – palume täpsustada, et tegemist on aruande eelnõuga, mis tuleb avalikustada vastavalt LKS § 69s.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u></p>
8	<p>Korralduse eelnõu lisa 3 kohaselt on vajalikud kaitsealuste liikide uuringud väljaspool Natura 2000 võrgustiku ala, kuid korralduse eelnõust ei selgu, kas enne uuringute valmimist on oluline negatiivne mõju neile liikidele I etapi tegevustega välistatud. Korralduse eelnõus ei ole seatud keskkonnameetmeid nende liikide mõjutamise vältimiseks või vähendamiseks. Palume üle vaadata.</p>	<p><u>Ettepanekuga on arvestatud.</u></p> <p>Korralduse eelnõu punkti 3.2.4 sõnastust on täpsustatud, et oleks selgemalt aru saada, et korraldusega lubatud tegevustega ei kaasne negatiivset keskkonnamõju ei Natura võrgustiku aladele ega looduskeskkonnale laiemalt ja täiendavate uuringute läbiviimine ei ole tegevuste lubamiseks vajalik.</p> <p>Selgitame täiendavalt - I etapi tegevused on laiemad kui punktis 3.2.4 lubatud tegevuste loetelu. Natura eelhindamise kohaselt ei kaasne esimese etapi tegevustega negatiivset</p>

		<p>mõju Natura 2000 võrgustiku aladele. Punktis 3.2.4 toodud korralduse andmisega lubatud tegevuste loetelu koostamisel on lisaks Natura eelhindamise tulemustele arvestatud ka keskkonnaülevaate tulemustega, millele tuginevalt on lubatud tegevuste nimekirja kitsendatud.</p>
9	<p>Märgime, et kuna Natura võrgustiku alale (etapp II) ja kaitsealustele liikidele avalduva mõju välja selgitamiseks on kavandatud vajalikud uuringud, siis tegelikkuses ei ole mõju looduskeskkonnale teada. Palume korralduse eelnõus see ära märkida.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduse sõnastust on täpsustatud, et tuleks selgemalt välja, et negatiivne mõju Natura 2000 võrgustikule on välistatud esimese etapi tegevustega. II etapi tegevuste ellu viimiseks algatatakse korraldusega asjakohane hindamine korralduse punktis 3.2.1.1. toodud mahus. Ühtlasi otsustatakse korraldusega mõju hindamise läbi viimiseks vajalike uuringute maht.</p>
10	<p>Korralduse eelnõu p 3.2.3 annab vajalike uuringute loetelu, mille hulgas on nimetatud vääriselupaikade inventuur (p 5). Märkime, et Keskkonnaamet sellist täiendavat inventuuri vajalikuks ei pea. Palume korralduse eelnõu p 3.2.3 korrigeerida.</p>	<p><u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Punktis 3.2.3. esitatud uuringute loetelust on eemaldatud vääriselupaikade inventuur.</p> <p>Lisaks on mõju hindamise eelduseks olevate uuringute loetelust eemaldatud metsise telemeetriline uuring. Uuring oli mõju hindamise aluseks olevate uuringute loetelus ekslikult. Uuringut peeti eksperdi poolt vajalikuks tegevuse mõju seireks, mitte mõju hindamiseks. Telemeetrilist seiret teostava eksperdi ja KeA koostöös on korralduse</p>

		eelnõud avalikustamise järgselt täpsustatud, et telemeetrilisest seirest sobivam on eesmärgi täitma metsiste audio seire ja stressi uuring. Seda seetõttu, et metsise telemeetriline uuring on liialt ohtlik, selle käigus võivad isendid hukkuda.
11	Ühtlasi märgime, et korralduse eelnõus tuleks selguse huvides ära märkida, et korralduse andmine ei välista keskkonnavalaste lubade ja kaitseala valitseja nõusoleku küsimise vajadust. Juhime ka tähelepanu, et metsaseaduse § 32 lg 2 p 4 kohaselt raadamist tehakse muu õigusaktidest tuleneva kehtiva projekti, hoolduskava või dokumendi alusel, mis on aluseks maa kasutamiseks muul otstarbel kui metsa majandamiseks. Metsaseaduse § 32 lg 2 p 4 kohaseks dokumendis peab olema toodud täpset raadatavate alade asukohaskeem.	<u>Ettepanekuga arvestatud.</u> Korralduse punkti 3.2.4 ja ptk-i IV (Kokkuvõte) on vastav täiendus lisatud.
Jrk	Muinsuskaitseamet	
1	Kuna enne korralduse eelnõu koostamist on alal juba toimunud erinevad pinnasega seonduvad tegevused, siis Muinsuskaitseamet juhib tähelepanu, et pinnasetöödel tuleb arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega nii mälestistel, nende kaitsevööndis kui ka väljaspool mälestisi ja nende kaitsevööndite ala. Muinsuskaitseadusest tulenevalt (§ 31 lg 1, § 60) on leidja kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.	<u>Ettepanekuga arvestatud</u> ja korraldust vastavalt täiendatud.